

Inhoud

1	Lift, stilte, overgewicht	7
2	<i>Gouden beesten</i>	18
3	Regenkleding, Hekelingen, wassen	24
4	<i>De Bibliotheek</i>	42
5	Tabelleringen, evolutie, geslachtsdrift	49
6	<i>Schaduw</i>	63
7	Schedel, Lauren Bacall, bibliotheek	71
8	<i>De Kolonel</i>	88
9	Eetlust, teleurstelling, Leningrad	94
10	<i>De Muur</i>	111
11	Aankleden, watermeloen, chaos	115
12	<i>Een plattegrond van het Einde van de Wereld</i>	121
13	Frankfurt, deur, zelfstandige krachten	128
14	<i>Bossen</i>	148
15	Whisky, marteling, Toergenjev	157
16	<i>De komst van de winter</i>	172
17	Einde van de wereld, Charlie Parker, tijdbom	179
18	<i>Droomlezen</i>	187
19	Hamburgers, Skyline, deadline	191
20	<i>De dood van de beesten</i>	204
21	Armbanden, Ben Johnson, Duivel	209
22	<i>Grijze rook</i>	226
23	Holen, bloedzuigers, toren	233
24	<i>Schaduwterrein</i>	245
25	Maaltijd, olifantenfabriek, val	253
26	<i>Elektrische Centrale</i>	278
27	Verkleinde encyclopedie, onsterfelijkheid, paperclips	285
28	<i>Muziekinstrumenten</i>	294

29 Meer, Masatomi Kondo, panty	300
30 <i>Gat</i>	316
31 Kaartjes, Police, schoonmaakmiddel	322
32 <i>Schaduw in doodsnood</i>	332
33 Wasserette, autohuur, Bob Dylan	339
34 <i>Schedels</i>	349
35 Nagelknipper, botersaus, ijzeren vaas	355
36 <i>Accordeon</i>	367
37 Licht, introspectie, reiniging	371
38 <i>Ontsnapping</i>	379
39 Popcorn, Lord Jim, einde	387
40 <i>Vogel</i>	397

Lift, stilte, overgewicht

De lift ging ongelooflijk langzaam omhoog. Ik dacht tenminste dat hij omhoogging. Zeker wist ik het niet: hij ging zo langzaam dat elk gevoel van richting gewoon verdween. Best mogelijk dat hij naar beneden ging, of misschien bewoog hij wel helemaal niet. Maar laten we maar aannemen dat hij omhoogging. Een gok, meer niet. Misschien was ik twaalf verdiepingen omhooggegaan en daarna weer drie naar beneden. Misschien had ik wel een rondje om de wereld gemaakt. Ik had geen idee.

Alles, maar dan ook alles aan deze lift verschilde hemelsbreed van het goedkope massaproduct in mijn flat, dat op de ladder van de evolutie amper één trede boven een putemmer stond. Je kon je gewoon niet voorstellen dat beide apparaten dezelfde naam en hetzelfde doel hadden. Ze stonden allebei aan de uiterste limiet van wat denkbaar was als lift.

Om te beginnen was er de ruimte. Deze lift was zo ruim dat hij als kantoor dienst had kunnen doen. Als je er een bureau in zou zetten, samen met een wand- en archiefkast, en er ook nog een klein keukentje in bouwde, had je nog steeds ruimte over. Je zou er zelfs drie kamelen en een middelgrote palmboom in kunnen proppen, als je toch bezig was. Ten tweede was deze lift heel schoon. Antiseptisch als een splinternieuwe doodkist. De wanden en het plafond waren van absoluut smetteloos gepolijst roestvrij staal, en op de bodem lag een kraakheldere, fraai mosgroene vloerbedekking. Ten derde was het er doodstil. Er was geen geluid te horen geweest – letterlijk geen enkel geluid – vanaf het moment dat ik in de lift stapte en de deuren dichtschoven. Stille waters, diepe gronden.

Daar kwam nog bij dat de meeste apparatuur ontbrak die je nor-

maal in een lift aantreft. Waar was bijvoorbeeld het paneel met alle knoppen en schakelaars? Geen nummers van verdiepingen waar je op kon drukken, geen DEUR OPEN en DEUR SLUITEN, geen NOODREM. Helemaal niets. Dat maakte dat ik me volstrekt weerloos voelde. En het waren niet alleen de knoppen die ontbraken; er werd ook niet aangegeven welke verdieping je naderde of hoeveel mensen erin konden, nergens stond een waarschuwing en er was zelfs geen plaatje met de naam van de fabrikant. Proberen een nooduitgang te vinden kon je wel vergeten. Daar stond ik dan, van de buitenwereld afgesloten. Dat deze lift ooit door de brandweer goedgekeurd was, zat er niet in. Er zijn tenslotte normen voor liften.

Terwijl ik naar die vier kale roestvrijstalen wanden staaarde, schoot me te binnen dat ik een keer een film had gezien waarin Houdini een van zijn spectaculaire ontsnappingskunsten vertoonde. Hij is vastgebonden met ik weet niet hoeveel touwen en kettingen, wordt in een grote koffer gepropt waar weer een dikke ketting omheen wordt gewikkeld, en vervolgens wordt het hele zaakje in de Niagara-waterval gekieperd. Of misschien was het een ijzige onderdompeling in de Poolzee. Ik was niet vastgebonden, dus dat scheelde; maar aangezien ik geen notie had hoe de truc in elkaar zat, was Houdini beter af.

Trouwens, over geen notie hebben gesproken: ik wist niet eens of ik bewoog of stilstond.

Ik besloot maar eens te hoesten, maar de echo klonk in de verste verte niet als gehoest. Hij klonk gedempt, als aarde die tegen een gladde betonnen muur wordt gegooid. Ik kon nauwelijks geloven dat die doffe bons afkomstig was uit mijn eigen lichaam. Ik probeerde nog eens te hoesten. Dito resultaat. Dat was dan dat.

Het leek wel een eeuwigheid, zo lang als ik in die hermetisch afgesloten ruimte stond. De deuren maakten niet de indruk dat ze ooit nog open zouden gaan. Onbeweeglijk in een oneindige stilte, een stilleven: *Man in lift*.

Ik begon zenuwachtig te worden. Als er nu eens sprake was van een storing in het mechanisme? Of stel dat de liftbediende – aangenomen dat er zich zo iemand in het gebouw bevond – mijn aanwezigheid in deze kooi was vergeten? Mensen zijn mijn spoor wel vaker kwijtgeraakt.

Ik spande me in om iets te horen, het gaf niet wat, maar er drong geen enkel geluid tot me door. Ik drukte mijn oor tegen de roestvrijstalen wand. Precies: geen geluid. Alles wat ik bereikte was dat er een afdruk van mijn oor op het koude metaal achterbleef. De lift was kennelijk gemaakt van een miraculeuze legering die alle lawaai absorbeerde. Ik probeerde 'Danny Boy' te fluiten, maar het klonk als het gesnuif van een hond met astma.

Ik kon verder niet veel meer doen dan tegen een wand leunen en het kleingeld in mijn zakken tellen. Weten hoe je de tijd moet doden is voor iemand in mijn beroep een even belangrijke trainingmethode als knijpen in een rubberbal voor een bokser. Ofschoon het strikt gesproken helemaal geen kwestie is van de tijd doden. Want alleen door voortdurende herhaling kunnen scheve verdelingen worden geherdistribueerd.

Ik zorg er altijd voor dat mijn zakken vol kleingeld zitten. In mijn rechterzak bewaar ik munten van honderd en vijfhonderd yen, in mijn linkerszak van vijftig en tien yen. Munten van één en vijf yen stop ik in een achterzak, maar meestal doen die niet mee bij de telling. Ik steek in zo'n geval mijn handen tegelijkertijd in beide zakken, waarna ik met mijn rechterhand de munten van honderd en vijfhonderd yen tel, terwijl de linkerhand op hetzelfde moment die van vijftig en tien voor zijn rekening neemt.

Iemand die deze procedure nooit heeft toegepast kan moeilijk begrijpen hoe zo'n rekenmethode in zijn werk gaat, en in het begin is het inderdaad lastig. De rechter- en linkerhersen helft houden elk een aparte lijst getallen bij, die vervolgens in elkaar worden gepast als de twee helften van een doormidden gesneden watermeloen. Gemakkelijk is dat niet zolang je de kneep nog niet te pakken hebt.

Ik moet eerlijk zeggen dat ik niet weet of ik de rechter- en linkerhelft van mijn hersenen werkelijk aparte berekeningen laat maken. Een specialist in de neurofysiologie zou daar misschien iets zinnigs over kunnen zeggen. Maar ik ben geen neurofysioloog. Ik weet alleen dat als ik bezig ben met tellen, ik het gevoel heb dat ik mijn rechter- en linkerhersen helft op een verschillende manier gebruik. En als ik klaar ben met tellen, lijkt de vermoeidheid die daarvan het gevolg is heel anders van aard dan de vermoeidheid

die gepaard gaat met normaal tellen. Zelf noem ik het gemakshalve: rechterhersenhelft-telt-rechterzak, linkerhersenhelft-telt-linkerzak.

In de regel beschouw ik mezelf als een van die mensen die de toestand in de wereld, gebeurtenissen, het bestaan in het algemeen, het liefst gemakshalve bekijken. Niet omdat ik zo'n blasé type ben dat alles gemakkelijk opvat – al heb ik wel neigingen in die richting – maar omdat ik al vaak heb geconstateerd dat je de ware aard van de dingen beter kunt begrijpen door gemakshalve van een benadering uit te gaan.

Aangenomen bijvoorbeeld dat de planeet aarde geen bol is maar een reusachtige salontafel, wat zou dat in het dagelijks leven dan uitmaken? Toegegeven, dit is een tamelijk vergezocht voorbeeld; je kunt de realiteit niet zo onbekommerd herindelen. Maar toch, als je je de planeet aarde gemakshalve voorstelt als een reusachtige salontafel helpt dat wel bij het opruimen van overbodige ballast, zoals die in de praktijk zinloze toevalligheden als de zwaartekracht en de internationale datumgrens en de evenaar, die hinderlijke details die het gevolg zijn van het feit dat de aarde wordt beschouwd als een bol. Ik bedoel maar, hoe vaak komt het voor dat de evenaar een factor van betekenis is voor iemand die een volstrekt alledaags bestaan leidt?

Maar om op mijn bezigheden terug te komen – bezigheden in het meervoud, aangezien de rechter- en linkerhand een eigen, afzonderlijke taak hebben –, het is bepaald niet eenvoudig om twee verschillende berekeningen tegelijk uit te voeren. Zelfs mij kostte het flink wat tijd voor ik het onder de knie had. Maar als dat eenmaal het geval is, als je eenmaal de slag te pakken hebt, verleer je het ook nooit meer. Net zomin als fietsen of zwemmen. Wat niet wil zeggen dat een beetje extra oefening niet altijd van pas komt. Door herhaling kun je je techniek verbeteren en je stijl verfijnen. Alleen al om die reden zorg ik dat mijn handen altijd bezig zijn.

Deze keer had ik drie munten van vijfhonderd yen en achttien van honderd yen in de ene zak, en zeven van vijftig en zestien van tien in de andere. Wat neerkwam op een totaal van drieduizend-achthonderdtien yen. Dit soort berekening is geen enkel probleem. Simpeler dan het tellen van de vingers aan mijn handen.

Tevreden leunde ik tegen de roestvrijstalen wand en keek recht voor me uit naar de deuren. Die nog steeds niet opengingen.

Waarom duurde het zo lang? Ik verwierp voorlopig zowel de machinestoringtheorie als de vergeten-door-de-liftbediende-theorie. Geen van beide was erg realistisch. Niet dat machinestoringen of slordige liftbedienden geen reële verschijnselen zijn. Integendeel, ik weet heel goed dat dergelijke incidenten in de werkelijke wereld maar al te vaak voorkomen. Wat ik bedoel is dat in een hoogst uitzonderlijke werkelijkheid – deze overdreven chique lift was een voorbeeld – het niet-uitzonderlijke gemakshalve kan worden afgeschreven als paradoxaal uitzonderlijk. Was het mogelijk dat iemand die in staat was geweest deze eersteklaslift te ontwerpen geen zorg had besteed aan het functioneren van het mechanisme of de juiste procedures vergat zodra een bezoeker was ingestapt?

Het antwoord lag voor de hand. Nee.

Uitgesloten.

Niet nadat zij tot op dat moment zo uiterst zorgvuldig te werk waren gegaan. Ze hadden op de kleinste details gelet en hadden elke stap die ik had gedaan vrijwel tot op de millimeter nagemeeten. Bij de ingang van het gebouw was ik tegengehouden door twee bewakers, ik had moeten zeggen met wie ik een afspraak had, mijn naam was vergeleken met een bezoekerslijst, ik had mijn rijbewijs moeten laten zien, ik was gecheckt door een centrale computer, en daarna was ik zonder plichtplegingen deze lift in geduwd. Als je de Bank van Japan bezoekt, word je nog niet zo grondig gecontroleerd. Het was ondenkbaar dat ze na al dat gedoe nu een fout zouden maken.

De enige mogelijkheid was dat ze me opzettelijk in deze situatie hadden geplaatst. Ze wilden dat ik de bewegingen van de lift niet kon doorgronden. Ze wilden dat de lift zo langzaam bewoog dat ik niet kon zeggen of hij omhoog- of omlaagging. Ze hielden me nu waarschijnlijk via een verborgen tv-camera in de gaten.

Ik bedacht dat ik misschien op zoek zou kunnen gaan naar de cameralens om de verveling te verdrijven. Maar wat zou ik er bij nader inzien mee opschieten als ik hem vond? Dan zouden ze gewaarschuwd zijn, ze zouden de lift stilzetten, en ik zou nog later zijn voor mijn afspraak.

Dus besloot ik niets te doen. Ik deed mijn plicht door hier te zijn. Geen aanleiding tot bezorgdheid, geen reden tot ongerustheid.

Ik leunde tegen de wand van de lift, stak mijn handen in mijn zakken en telde mijn kleingeld nog eens. Drieduizendzevenhonderdvijftig yen.

Geen probleem. Het was in een oogwenk gebeurd.

Drieduizendzevenhonderdvijftig yen?

Er was iets mis.

Ik had ergens een fout gemaakt.

Het zweet kwam me in de handen te staan. In drie jaar tellen had ik er nog nooit naast gezeten. Dit was een slecht teken.

Ik sloot mijn ogen en verwijderde alle ongerechtigheden uit mijn rechter- en linkerhersenhelft, ongeveer op de manier waarop je je bril kunt schoonmaken. Daarna haalde ik beide handen uit mijn zakken en spreidde mijn vingers om het zweet te laten drogen. Zoals Henry Fonda in Warlock, wanneer hij zich voorbereidt op een revolverduel.

Toen mijn handpalmen en vingers helemaal droog waren, stak ik snel beide handen in mijn zakken om voor de derde keer te tellen. Als de derde optelsom klopte met een van de beide andere berekeningen zou ik me beter voelen. Iedereen maakt fouten. In de eigenaardige situatie waarin ik me bevond was ik misschien wat al te voortvarend geweest, had ik misschien wat al te veel op mijn capaciteiten vertrouwd. Dat was mijn eerste fout. Hoe dan ook, een juiste hertelling zou volstaan om de situatie te corrigeren, om orde op zaken te stellen.

Maar voordat ik daarmee kon beginnen, gingen de liftdeuren open. Zonder waarschuwing, zonder geluid, gleden ze gewoon naar opzij open. Ik concentreerde me zo sterk op die hoogst belangrijke hertelling dat ik het niet eens in de gaten had. Of liever gezegd, mijn ogen hadden de opengaande deuren gezien, maar de betekenis van het voorval drong niet geheel tot me door. Het opengaan van de deuren betekende uiteraard dat twee ruimtes die het tot dan toe aan een toegankelijke continuïteit had ontbroken nu met elkaar werden verbonden. En tegelijk betekende het dat de lift zijn bestemming had bereikt.

Ik richtte mijn aandacht op wat voorbij de deuren lag. Er was een gang en in de gang stond een vrouw. Een jonge vrouw, met een roze mantelpak aan en op roze hoge hakken. Het mantelpak was gemaakt van een gladde stof en haar gezicht was al even glad. De vrouw nam mijn aanwezigheid in zich op, knikte toen kort. Deze kant op, scheen ze te beduiden. Ik gaf elke hoop op die herstelling op, en terwijl ik mijn handen uit mijn zakken haalde verliet ik de lift. Waarop de liftdeuren zich achter me sloten alsof ze hadden gewacht tot ik vertrokken was.

Terwijl ik daar in de gang stond keek ik eens goed om me heen, maar ik zag niets dat me een aanwijzing kon geven over de aard van mijn huidige situatie. Ik bevond me kennelijk in een gang binnen in een gebouw, maar dat had een kind je ook kunnen vertellen.

Het interieur was somber, anoniem. Net als de lift. Overall kwaliteitsmaterialen; geen teken van slijtage. Glanzend gepoetste marmeren vloeren; gebroken-witte wanden met een lichtbruine weerschijn, net als de muffins die ik bij mijn ontbijt eet. Aan weerszijden van de gang waren hoge houten deuren, elk voorzien van een metalen kamernummer, maar niet in volgorde. 936 stond naast 1213 naast 26. Er was iets geks aan de hand. Niemand nummert kamers zo.

De jonge vrouw zei bijna niets. ‘Hierheen, alsjeblieft,’ was alles wat ze tegen me zei, maar het was eerder zo dat haar lippen de woorden vormden dan dat ze sprak, want er kwam geen geluid uit haar mond. Omdat ik twee maanden lang een cursus liplezen had gevolgd sinds ik in dit vak was begonnen, had ik er geen moeite mee te begrijpen wat ze zei. Toch dacht ik dat er iets aan mijn oren mankeerde. De doodse stilte van de lift, het gedempte hoesten en het schorre gefluit moesten wel betekenen dat ik doof begon te worden.

Dus hoestte ik. Het klonk normaal. Ik kreeg weer wat vertrouwen in mijn gehoor. Er is niets mis met mijn oren. Het probleem zit hem in de mond van de vrouw.

Ik liep achter haar aan. Het geklik van haar puntige hoge hakken echode door de lege gang, als een middag in een steengroeve. Haar ronde, in kousen gestoken benen weerspiegelden zich duidelijk in het marmer.

De vrouw was aan de mollige kant. Jong en mooi en alles wat daarbij hoorde, maar mollig. Nu is het zo dat een jonge, mooie vrouw die, laten we zeggen, gezet is, een beetje van het normale patroon afwijkt. Achter haar aan lopend concentreerde ik me op haar lichaam.

In het bijzijn van jonge, mooie, dikke vrouwen raak ik meestal in de war. Ik weet niet waarom. Misschien komt het doordat een beeld van hun eetgewoonten zich automatisch vastzet in mijn gedachten. Als ik een stevige vrouw zie, krijg ik visioenen van de manier waarop ze de laatste druppel roomsaus opveegt met een stukje brood, het laatste takje waterkers dat als garnering op haar bord ligt naar binnen werkt. En zodra dat gebeurt, gaat het net als met zuur dat metaal aantast: tafereelen van de manier waarop ze eet verspreiden zich door mijn hoofd en ik heb er geen greep meer op.

Een lelijke dikke vrouw is geen probleem. Dikke vrouwen zijn als wolken aan de hemel. Ze zweven daar maar wat rond en hebben niets met mij te maken. Maar een jonge, mooie, dikke vrouw is een andere kwestie. Er wordt van me vereist dat ik mijn houding tegenover haar bepaal. Het zou er tenslotte op kunnen uitlopen dat ik met haar naar bed ga. Daarom raak ik waarschijnlijk zo in de war.

Wat niet wil zeggen dat ik iets tegen dikke vrouwen heb. Verwarring en afkeer zijn twee verschillende dingen. Ik heb weleens met dikke vrouwen geslapen en in het algemeen was dat geen slechte ervaring. Als je verwarring je in de goede richting leidt, kunnen de resultaten buitengewoon bevredigend zijn. Maar natuurlijk volgen de dingen niet altijd de juiste koers. Seks is een uiterst subtiele onderneming, niet hetzelfde als op zondag naar een warenhuis gaan om een thermosfles te kopen. Zelfs tussen jonge, mooie, dikke vrouwen moet onderscheid worden gemaakt. Als ze vlezig zijn op de ene manier, leiden ze je in de goede richting; als ze vlezig zijn op een andere manier, bezorgen ze je een gevoel van eenzaamheid en onbeduidendheid en brengen ze je in de war.

Zo gezien kan het een uitdaging zijn om met een dikke vrouw naar bed te gaan. De wegen die naar menselijk vet voeren zijn vast niet minder talrijk dan de wegen die naar de dood voeren.

Dat was zo ongeveer wat ik dacht terwijl ik achter deze jonge, mooie, dikke vrouw door de gang liep.

Een wit sjaaltje zwierde rond de kraag van haar chique roze mantelpak. Aan haar royale oorlelletjes bungelden vierkante gouden oorbellen die schitterden bij elke stap die ze deed. Eigenlijk bewoog ze zich heel soepel voor iemand van haar gewicht. Misschien had ze zich ingesnoerd in een gordeltje of een ander hulpmiddel om een zo goed mogelijk visueel effect te bereiken, maar dat deed niets af aan het feit dat ze heel strak en aantrekkelijk met haar heupen wiegde. Eerlijk gezegd wond het me op. Ze was van het mollige type dat mij wel beviel.

Niet om het een of ander, maar er zijn niet zoveel vrouwen waar ik opgewonden van raak. Ik beschouw mezelf toch in de eerste plaats als het niet-opgewonden type. Dus als ik wel opgewonden raak vertrouw ik het niet; ik moet weten wat de oorzaak ervan is.

Ik zette er even de pas in tot ik naast haar liep en verontschuldigde me omdat ik acht of negen minuten te laat was voor de afspraak. 'Ik had er geen idee van dat het zo lang zou duren voor ik naar binnen mocht,' zei ik. 'En dan ging de lift ook nog zo langzaam. Ik was tien minuten te vroeg toen ik bij het gebouw kwam.'

Ze knikte me even toe op een ik-weet-het-manier. Een vleugje eau de toilette zweefde omhoog uit haar décolleté. Een geur die deed denken aan een meloenenveld op een zomerochtend. Het bracht me in een vreemde gemoedstoestand. Een nostalgische, onmogelijke pastiche van gevoelens, alsof twee geheel van elkaar losstaande herinneringen ergens ver weg met elkaar verweven werden. Zulke gevoelens overvallen me soms. En meestal als gevolg van bepaalde geuren.

'Lange gang, hè?' Ik probeerde het ijs te breken. Ze keek me even aan, maar liep door. Ik schatte haar op een jaar of twintig, eenentwintig. Scherpe gelaatstrekken, breed voorhoofd, heldere teint.

Toen zei ze: 'Proust.'

Of beter gezegd, ze sprak het woord 'Proust' niet uit, maar bewoog alleen haar lippen om een woord te vormen dat 'Proust' had moeten zijn. Ik had haar nog niet één keer echt geluid horen maken. Het was alsof ze door een dikke glasplaat heen tegen me praatte.

Proust?

‘*Marcel Proust?*’ vroeg ik haar.

Ze wierp me een blik toe. Toen herhaalde ze: ‘Proust.’ Ik staakte mijn pogingen en ging weer achter haar lopen, terwijl ik mijn uiterste best deed om andere lipbewegingen te bedenken die overeenkwamen met ‘Proust’. Toerist?... Boeddhist?... Bloedlist?... Ik sprak inwendig reeksen betekenisloze lettergrepen uit, de ene na de andere, maar geen enkele ervan scheen te kloppen. Ik moest wel concluderen dat ze inderdaad ‘Proust’ had gezegd. Maar wat ik niet snapte was wat het verband was tussen deze lange gang en Marcel Proust.

Misschien had ze Marcel Proust gebruikt als metafoor voor de lengte van de gang. Maar aangenomen dat dat zo was, was dat dan niet een beetje een grillige om niet te zeggen onnadenkende wijze van uitdrukken? Als ze deze lange gang nu had gebruikt als metafoor voor de werken van Marcel Proust, dan kon ik daar inkomen. Maar het omgekeerde was bizar.

Een gang zo lang als Marcel Proust?

Hoe dan ook, ik bleef door die lange gang achter haar aan lopen. Het was werkelijk een lange gang. We sloegen hoeken om, gingen korte trappen op en af, en liepen alles bij elkaar zeker net zo ver als in vijf of zes gewone gebouwen. We liepen maar rond en rond, als op een gravure van Escher. Maar ondanks al dat geloop scheen de omgeving nooit te veranderen. Marmeren vloeren, muffin-witte wanden, houten deuren met willekeurige kamernummers. Roestvrijstalen deurknoppen. Geen raam te zien. En ondertussen steeds maar hetzelfde staccato ritme van haar hakken, gevolgd door het zachte rubberen geplof van mijn sportschoenen.

Plotseling bleef ze staan. Ik was inmiddels zo gespitst op de klank van mijn sportschoenen dat ik recht tegen haar achterwerk op botste. Dat veerde heerlijk mee, als een flinke regenwolk. Haar nek rook naar die meloengeurige eau de toilette. Ze helde voorover door de kracht van de botsing, dus greep ik haar schouders vast om haar weer overeind te trekken.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei ik, ‘ik was er met mijn gedachten niet bij.’

De mollige jonge vrouw bloosde. Ik wist het niet zeker, maar het voorval scheen haar niet te storen. ‘*Tozum’sta,*’ zei ze met een lichte glimlach.

Toen haalde ze haar schouders op en voegde eraan toe: ‘*Sela.*’ Dat zei ze niet werkelijk, maar – moet ik het nog herhalen – haar lippen vormden de woorden.

‘*Tozum’sta?*’ zei ik bij mezelf. ‘*Sela?*’

‘*Sela,*’ zei ze met overtuiging.

Turks misschien? Het probleem was dat ik nog nooit een woord Turks had gehoord. Ik was zo in de war dat ik besloot geen poging te doen een gesprek met haar aan te knopen. Liplezen is een heel subtiele aangelegenheid en niet iets wat je in twee maanden volwassenenonderwijs onder de knie kunt krijgen.

Ze haalde een ruitvormige elektronische sleutel uit de zak van haar mantelpak en stak die precies horizontaal in de gleuf van de deur met het nummer 728. Het slot ging met een klik open. Mooi werk.

Ze deed de deur open, draaide zich toen om en verzocht me: ‘*Saum’ta, sela.*’

En dat is natuurlijk precies wat ik deed.

Gouden beesten

Wanneer de herfst nadert raakt hun lichaam begroeid met een lange gouden vacht. Gouden in de zuiverste zin van het woord, zonder de geringste toevoeging van een andere tint. Hun goud komt deze wereld binnen als goud en bestaat in deze wereld als goud. Ze bevinden zich op de rand van hemel en aarde, doordrenkt van goud.

Toen ik voor het eerst naar de Stad kwam – het was in het voorjaar – hadden de beesten een korte vacht in verschillende kleuren. Zwart en zandgrijs, wit en roodbruin. Sommige waren bont, met lichte en donkere vlekken. Deze beesten van elke denkbare kleurschakering zwierven kalm rond in het groen wordende landschap alsof ze door een briesje werden voortgedreven. Door de rust die ze uitstraalden maakten ze een peinzende indruk terwijl ze zonder enig geluid van het jonge gras aten, hun ademhaling gedempt als een ochtendnevel. Als ze genoeg gegeten hadden, vouwden ze hun poten onder zich om even uit te rusten.

Het voorjaar ging voorbij, de zomer kwam ten einde, en nu, terwijl het licht een doorschijnende glans krijgt en de eerste windvlagen van de herfst rimpels trekken op het wateroppervlak, worden veranderingen zichtbaar in de beesten. Er komen gouden haren te voorschijn, eerst her en der verspreid, een toevallig ontkiemen van een laat gewas. Geleidelijk doemt een heel weefsel van voelsprietten op uit de kortere beharing, tot uiteindelijk de gehele vacht een gouden glans heeft gekregen. Van begin tot einde duurt het niet meer dan een week voor dit ritueel zijn beslag heeft gekregen. Ze beginnen hun gedaanteverwisseling bijna tegelijkertijd; bijna meteen zijn ze ermee klaar. Binnen een week is elk dier volledig getransformeerd tot een beest van goud. Wanneer de och-

tendzon opkomt en opnieuw haar gouden stralen over de wereld werpt, is de herfst neergedaald over de aarde.

Alleen die ene lange hoorn die uit het midden van hun voorhoofd steekt blijft wit, van de basis tot de slanke punt. Hij doet minder aan een hoorn denken dan aan een gebroken bot dat door de huid is gedrongen en is blijven vastzitten. Afgezien van het wit van hun hoorn en het blauw van hun ogen zijn de beesten van goud. Ze schudden hun kop alsof ze een nieuw kostuum passen, steken hun hoorn omhoog naar het hoge uitspansel van de herfst. Ze waden de rivieren in; ze strekken hun nek uit om te eten van de rode bessen die de herfst zo gul verschaft.

Wanneer de schemering over de Stad valt, beklim ik de Wachtoren op de Westmuur om te zien hoe de Poortwachter op de hoorn blaast om de beesten bijeen te drijven. Eén lange toon, daarna drie korte – dat is het voorgeschreven signaal. Steeds wanneer ik de hoorn hoor, sluit ik mijn ogen en laat ik de zachte tonen door me heen vloeien. Ze lijken op geen enkele andere. Het signaal gaat uit en zoekt als een bleke, doorzichtige vis zijn weg door de duistere straten, door overdekte, met keien geplaveide steegjes, voorbij de omwallingen van huizen en de stenen muren naast de wandelpaden langs de Rivier. Alles wordt opgenomen in het signaal. Het baant zich een weg door onzichtbare, in de lucht zwevende bezinksels van de tijd en dringt kalm door tot in de verste uithoeken van de Stad.

Als de hoorn klinkt, kijken de beesten op, alsof ze reageren op oeroude herinneringen. Alle duizend of meer nemen ze meteen dezelfde houding aan en tillen hun kop op in de richting van het signaal. Sommige houden eerbiedig op met het kauwen van de bladeren van de bremstruiken, andere blijven met hun hoeven stilstaan op de keien, weer andere ontwaken uit hun sluimer in dat laatste stukje zon; allemaal steken ze hun kop in de lucht.

Gedurende dat ene ogenblik beweegt er niets, behalve hun gouden haar dat wuift in de avondbries. Wat gaat er op dat moment in ze om? Waar kijken ze naar? Met hun kop allemaal in dezelfde richting, starend in de ruimte, blijven de beesten doodstil in dezelfde houding staan. Hun oren onbeweeglijk gespist, luisterend

naar het geluid tot de wegstervende echo's zich oplossen in de schemering. Dan opeens, alsof de een of andere herinnering ze wenkt, staan de beesten op en lopen in dezelfde richting. De betovering is verbroken en de straten weergalmen van het geluid van talloze hoeven. Ik stel me schuimwolken voor die van onder de grond oprijzen, de stegen vullen, over de huismuren stijgen, zelfs de Klokkentoren overspoelen.

Maar als ik mijn ogen open verdwijnen de wolken schuim onmiddellijk. Het zijn alleen maar hoefslagen, en de Stad is onveranderd. De beesten stromen als een rivier door de met keien geplaveide straten, buigen in colonnes herwaarts en derwaarts af. Er is geen dier dat vooraan loopt, geen dier dat leidt. De beesten volgen hun onuitgesproken koers met neergeslagen ogen en trillende schouders. Toch bestaat er tussen de beesten een onverbreekelijke innerlijke band, een onuitwisbare intimiteit van herinneringen die allang uit hun blik zijn verdwenen.

Ze komen aan vanuit het noorden, steken de Oude Brug over naar de zuidelijke oever, waar ze op soortgenoten stuiten die uit het oosten komen, lopen langs de Kanalen door de Industriële Sector, slaan af in westelijke richting en gaan achterelkaar een doorgang onder een metaalgieterij binnen, waarna ze voorbij de voet van de Westelijke Heuvel weer te voorschijn komen. Daar op de hellingen sluiten de oude en de heel jonge beesten zich bij ze aan, de beesten die niet ver van de Poort kunnen afdwalen en op de stoet staan te wachten. Hier verandert de kudde van richting en gaat over de Westbrug naar het noorden tot de beesten bij de Poort komen.

Zodra de eerste dieren zijn komen aanlopen, opent de Poortwachter de Poort. De stevige, zware deuren zijn versterkt met dikke horizontale ijzeren banden. De deuren zijn zo'n vijf meter hoog en aan de bovenkant voorzien van een dichte rij spitse punten. De Poortwachter zwaait de massieve rechterdeur moeiteloos naar zich toe en drijft vervolgens de kudde door de Poort naar buiten. De even massieve linkerdeur gaat nooit open. Als alle dieren naar buiten zijn gedreven, sluit de Poortwachter de rechterdeur weer en laat hij de grendel zakken.

Deze Westpoort is bij mijn weten de enige plaats waar iemand de Stad kan binnengaan of verlaten. De gehele gemeenschap wordt

omringd door een enorme Muur, bijna tien meter hoog, die alleen voor vogels geen belemmering vormt.

Als de ochtend aanbreekt opent de Poortwachter de Poort opnieuw, blaast op de hoorn en laat de beesten binnen. Als ze terug zijn in het domein, sluit hij de deur en doet de grendel erop.

‘Eigenlijk is de grendel niet nodig,’ legt de Poortwachter me uit. ‘Ik ben de enige die sterk genoeg is om zo’n zware poort te openen. Zelfs als een paar mensen het samen proberen, lukt het niet. Maar regels zijn regels.’

De Poortwachter trekt zijn wollen muts diep over zijn voorhoofd en doet er verder het zwijgen toe. De Poortwachter is een reus van een man, dikhuidig en gespierd, groter dan ik ooit heb gezien. Zijn hemd zou vermoedelijk openscheuren als hij zijn spieren spande. Op gezette tijden sluit hij zijn ogen en zinkt weg in een diepe stilte. Ik weet niet of hij bevangen wordt door melancholie, of dat dit eenvoudig de schakelaar is van een intern mechanisme. Als de stilte hem eenmaal omsluit kan ik niets zeggen tot hij weer bij zinnen komt. Wanneer hij langzaam zijn ogen weer opendoet kijkt hij me wezenloos aan, terwijl de vingers van zijn handen vaag in zijn schoot bewegen alsof ze willen raden waarom ik besta, hier in zijn aanwezigheid.

‘Waarom drijft u de beesten ’s avonds bijeen en laat u ze buiten de muren rondlopen als u ze ’s morgens toch weer binnenlaat?’ vraag ik de Poortwachter zodra hij zich bewust is van zijn omgeving.

De Poortwachter staart me aan zonder een spoor van emotie.

‘Zo doen we dat,’ zegt hij, ‘en zo gaat dat. Net zoals de zon opkomt in het oosten en ondergaat in het westen.’

Behalve met het openen en sluiten van de Poort schijnt de Poortwachter zijn tijd door te brengen met het slijpen van gereedschap. Het Poortwachtershuis ligt vol met allerlei bijlen, dissels en messen, zodat al zijn vrije ogenblikken worden besteed aan het wettten ervan op zijn slijpsteen. Het geslepen ijzer krijgt een onnatuurlijke weerschijn, bevroren wit, glanzend van binnenuit.

Als ik naar de rijen gereedschap kijk, glimlacht de Poortwachter tevreden en volgt aandachtig mijn blik.

‘Voorzichtig, als je er maar even aankomt kun je je al snijden,’ zegt de Poortwachter, terwijl hij met een dikke vinger naar zijn arsenaal wijst.

‘Het is geen speelgoed. Ik heb ze allemaal zelf gemaakt, heb al het smeedwerk zelf gedaan. Ik was smid en dat is het resultaat van mijn arbeid. Ze liggen goed in de hand en zijn perfect in balans. Het is niet gemakkelijk om een steel te vinden die bij het blad past. Hier, pak eens aan. Maar pas op dat je je niet snijdt.’

Ik til de kleinste bijl van het gereedschap dat op tafel ligt op en zwaai ermee door de lucht. Inderdaad, bij de geringste polsbeweging – al bijna voor ik eraan denk – reageert het geslepen metaal als een getrainde jachthond. De Poortwachter heeft reden om trots te zijn.

‘De steel heb ik ook zelf gemaakt. Daar heb ik essenhout van tien jaar oud voor gebruikt. Sommige mensen gebruiken liever ander hout, maar ik heb het liefst tien jaar oud essenhout. Niet jonger, niet ouder. Na tien jaar zijn de vezels het best. Sterk en vochtig, heel buigzaam. Ik haal mijn essenhout uit de Oostelijke Bossen.’

‘Waar heeft u in vredesnaam zoveel messen voor nodig?’

‘Voor verschillende dingen,’ zegt de Poortwachter. ‘’s Winters gebruik ik ze het meest. Wacht tot het winter is, dan kan ik het je laten zien. De winter duurt hier knap lang.’

Er is buiten de Poort een plaats voor de beesten. Een omheinde ruimte waar ze ’s nachts slapen en waar een beekje doorheen stroomt, zodat ze kunnen drinken. Verderop staan appelbomen, zover het oog reikt, enorme beboste zeeën die zich eindeloos uitstrekken.

‘Jij bent de enige die naar de dieren kijkt,’ zegt de Poortwachter. ‘Maar je bent hier nog maar pas. Zodra je hier ingeburgerd bent, krijgt alles zijn vaste plaats. Dan raak je je belangstelling voor de beesten kwijt. Dat overkomt iedereen. Behalve één week in het begin van het voorjaar.’

Gedurende één week in het begin van het voorjaar, zegt de Poortwachter tegen me, beklimmen de mensen de Wachttorenen om de beesten te zien vechten. Dat is de tijd waarin de mannetjes

door hun instinct gedwongen worden om de strijd met elkaar aan te binden, nadat ze zich hebben ontdaan van hun wintervacht, een week voor de vrouwtjes jongen werpen. Ze worden zo woest en brengen elkaar zulke zware verwondingen toe dat je je gewoon niet kunt voorstellen hoe vreedzaam ze meestal zijn.

Deze herfstbeesten staan stil en ineengedoken bijeen, hun lange gouden vacht stralend in de zonsondergang. Onbeweeglijk, als standbeelden op hun sokkel, wachten ze met opgeheven kop tot de laatste zonnestralen van de dag wegzinken in de appelbomen. Als de zon eindelijk verdwenen is en de duisternis van de nacht zich over ze uitspreidt, laten de beesten hun kop zakken, leggen hun ene witte hoorn op de aarde en sluiten hun ogen.

 Zo eindigt één dag in de Stad.

Regenkleding, Hekelingen, wassen

Ik werd binnengeleid in een groot, leeg vertrek. De muren waren wit, het plafond was wit, het tapijt mokkabruin – allemaal designkleuren. Ja, zelfs in wit heb je smaakvolle tinten en platvloerse tinten, tinten die net zo goed niet wit zouden kunnen zijn.

De matglazen ramen blokkeerden elk zicht op de buitenwereld, maar het licht dat erdoorheen schemerde kon alleen zonlicht zijn. Wat betekende dat we ergens boven de grond zaten. De lift was dus inderdaad omhooggegaan. Dat stelde me gerust: het was toch zoals ik me had voorgesteld.

De vrouw gebarde dat ik plaats moest nemen op de leren bank midden in de kamer. Ik gehoorzaamde en sloeg mijn benen over elkaar, waarna zij via een andere deur naar buiten ging.

De kamer was zeer spaarzaam gemeubileerd. Voor de bank stond een lage salontafel met daarop een asbak van keramiek, een aansteker en een sigarettenkoker. Ik knipte de sigarettenkoker open; hij was leeg. Aan de muren geen schilderij, geen kalender, geen foto. Nogal kaal.

Naast het raam stond een groot bureau. Ik kwam overeind van de bank en liep naar het raam, in het voorbijgaan het bureau inspecterend. Een solide geval met een dik bovenblad en ruime laden aan weerszijden. Op het bureau een lamp, drie ballpoints en een agenda, met daarnaast een handvol paperclips. De agenda lag open op de datum van vandaag.

In een hoek van de kamer stonden drie doodgewone stalen bergkasten, die volledig uit de toon vielen bij de rest van het interieur. Fantasieloos fabrieksspul. Als het aan mij had gelegen had ik iets eleganters genomen, speciaal ontworpen garderobekasten bijvoorbeeld. Maar mij werd niets gevraagd. Ik was hier om een